

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ЕРӨНХИЙ
ГАЗРЫН ДАРГА Ч.АЛТАНХУЯГ
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН НИЙГМИЙН
ХАМГААЛАЛ, ХӨДӨЛМӨРИЙН ЯАМ

15160 Улаанбаатар хот,
Чингэлтэй дүүрэг, Нэгдсэн үндэстний гудамж 5.
утас: 26-15-53, факс: 32-86-34, E-mail: Mswi@mongolnet.mn

2012.03.12 № 8/546
танай _____-ны № _____-т

Нийгмийн хамгааллын хэлэлцээрийн тухай

Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Унгар Улс хоорондын Нийгмийн хамгааллын хэлэлцээрийг манай улс соёрхон баталсан тухай мэдэгдлийг зохих журмын дагуу айлын талд хүргүүлсэн юм.

Үүний хариуд айлын тал дээрх мэдэгдлийг хүлээн авсан болон хэлэлцээр хэрэгжих хугацааг зааж Гадаад харилцааны яамаар уламжлуулсныг үүгээр хүргүүлэв.

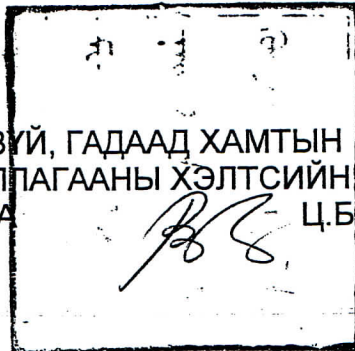
Хэлэлцээрийн 21 дүгээр зүйлийн дагуу түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг авч ажиллана уу.

Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Унгар Улс хоорондын Нийгмийн хамгааллын хэлэлцээрийн монгол, унгар, англи хэл дээрх баталгаажсан хуулбарыг хүргүүлэв.

Хавсралт 46 хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

ЭРХ ЗҮЙ, ГАДААД ХАМТЫН
АЖИЛЛАГААНЫ ХЭЛТСИЙН
ДАРГА Ц.БОЛОРМАА

МОНГОЛ УЛСЫН
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ

14210 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Энхтайваны өргөн чөлөө 7а, Утас: 26-20-95, 26-21-35,
Факс: (976-11) 32-21-27, E-mail: mongmer@magicnet.mn,
http://www.mfat.gov.mn

2012. 03. 05 № 11/1048

танай _____-ны № _____-т

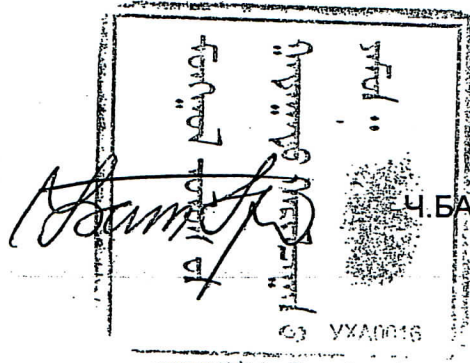
Хэлэлцээрийн тухай

Монгол Улс болон БНУУ хооронд Нийгмийн хамгааллын салбарт хамтран ажиллах тухай хэлэлцээрийн 34 дүгээр зүйлд заасны дагуу Унгарын талаас манай талын мэдэгдлийг 2012 оны 2 дугаар сарын 8-ны өдөр хүлээн авсан тул дээрх хэлэлцээр нь 2012 оны 6 дугаар сарын 1-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр болохыг мэдэгдсэнийг үүгээр уламжилж байна.

Түүнчлэн уг хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болмогц 1972 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн "Эрүүлийг хамгаалах болон анагаах ухааны талаар хамтран ажиллах тухай БНМАУ-ын Засгийн газар, БНУАУ-ын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг хүчингүй болгох тухай саналыг Унгарын талаас тавьсан байна.

Иймд энэ асуудлаар саналаа ирүүлэхийг хүсье.

ГЭРЭЭ, ЭРХ ЗҮЙН ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ

Ч.БАТТӨМӨР

МОНГОЛ УЛС, БҮГД НАЙРАМДАХ УНГАР УЛСЫН ХООРОНДЫН НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР

Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Унгар Улс(цаашид "Хэлэлцэн тохиролцогч талууд" гэх)-ын хооронд нийгмийн хамгааллын салбар дахь харилцааг зохицуулахыг эрмэлзэн дараах зүйлийг хэлэлцэн тохиролцов. Үүнд:

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Ерөнхий зүйл

1 дүгээр зүйл Нэр томъёо

(1) Энэхүү Хэлэлцээрийн зорилгоор:

1. "Иргэн" гэж Монгол Улсын хувьд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу Монгол Улсын иргэн гэж үзсэн хүнийг, Бүгд Найрамдах Унгар Улсын тухайд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу Бүгд Найрамдах Унгар Улсын иргэн гэж үзсэн хүнийг тус тус хэлнэ.
2. "Нутаг дэвсгэр" гэж Монгол Улсын тухайд Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг, Бүгд Найрамдах Унгар Улсын тухайд Бүгд Найрамдах Унгар улсын нутаг дэвсгэрийг хэлнэ.
3. "Хууль тогтоомж" гэж энэхүү Хэлэлцээр(2-р зүйлд)-т хамаарч буй хууль, журам болон нийгмийн хамгааллын систем, схемтэй холбоотой нийтээр дагаж мөрдөх бусад холбогдох эрх зүйн актуудыг хэлнэ.
4. "Эрх бүхий этгээд" гэж энэхүү Хэлэлцээрийн 2 дугаар зүйлд заасан хууль тогтоомжоор зохицуулж буй нийгмийн хамгааллын схем, системүүдийг хариуцдаг Сайд, яамд болон бусад холбогдох эрх бүхий этгээдийг хэлнэ.
5. "Байгууллага" гэж энэ Хэлэлцээр(2-р зүйлд)-т хамаарч буй хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллага, эсхүл эрх бүхий этгээдийг хэлнэ.
6. "Харилцагч байгууллагууд" гэж энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор эрх бүхий этгээдээс хоёр талын хоорондын харилцааг эрхэлж байхаар томилогдсон байгууллагуудыг хэлнэ.
7. "Оршин суух газар" гэж Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын холбогдох журмын дагуу тухайн хүн байнга оршин суудаг газрыг хэлнэ.
8. "Түр оршин суух газар" гэж урьдчилан тодорхойлсон оршин суух хугацааг хангах зорилгоор богино хугацаанд түр оршин суух газрыг хэлнэ.
9. "Даатгуулсан хугацаа" гэж Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлсөн хугацаа болон шимтгэл төлснөөр тооцох хугацааг хэлнэ.

МОНГОЛ УЛС
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ
Огноо

10. "Тэтгэвэр" гэж холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу олгох тэтгэвэр болон бусад мөнгөн тэтгэмж, түүнчлэн тэдгээрийн нэмэлт болон нэмэгдлүүдийг хэлнэ.

(2) Энэхүү Хэлэлцээрт хэрэглэгдэж байгаа бусад нэр томъёо болон хэллэгүүдийг Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын холбогдох хууль тогтоомжид заасан утгаар ойлгоно.

2 дугаар зүйл Хамрах хүрээ

(1) Энэхүү Хэлэлцээр нь дараах хууль тогтоомжид хамаарна:

1. Монгол Улсын тухайд:

- а) Нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөхтэй холбоотой хууль тогтоомж;
- б) Нийгмийн даатгалын тэтгэврүүдтэй холбоотой хууль тогтоомж;

2. Бүгд Найрамдах Унгар Улсын тухайд:

- а) Нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөхтэй холбоотой хууль тогтоомж;
- б) Нийгмийн даатгалын тэтгэврүүдтэй холбоотой хууль тогтоомж;

(2) Энэхүү Хэлэлцээрт өөрөөр заагүй бол энэ зүйлийн (1) дэх хэсэгт заасан хууль тогтоомжид Хэлэлцэн тохиролцогч нэг тал гуравдагч улстай байгуулж болох нийгмийн хамгааллын талаарх гэрээ, бусад олон улсын гэрээнүүд болон зөвхөн тэдгээр гэрээг хэрэгжүүлэхээр гаргасан хууль тогтоомж үл хамаарна.

(3) Энэ зүйлийн (1) дэх хэсэгт заасан хууль тогтоомжид оруулсан нэмэлт, өөрчлөлт, тэдгээрийг шинэчилсэн болон нэгтгэсэн хууль тогтоомжууд энэхүү Хэлэлцээрт нэгэн адил хамаарна.

(4) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжоор нийгмийн хамгааллын шинэ схем буюу төрөл бий болгож, тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын эрх бүхий этгээд нөгөө Хэлэлцэн тохиролцогч талын эрх бүхий этгээдэд энэ тухайгаа бичгээр мэдэгдсэн тохиолдолд тэдгээр хууль тогтоомж энэхүү Хэлэлцээрт хамаарна. Хэрэв нөгөө Хэлэлцэн тохиролцогч талын эрх бүхий этгээд энэхүү мэдэгдлийг хүлээн авснаас хойш 3 сарын дотор татгалзаж байгаагаа илэрхийлээгүй тохиолдолд энэхүү Хэлэлцээрийн хамрах хүрээг өргөжүүлэхээр тохиролцсон гэж үзнэ.

МОНГОЛ УЛС
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ
ХУУЛБАР ҮНЭН
Огноо

3 дугаар зүйл
Хэлэлцээрт хамрагдах этгээд

Энэхүү Хэлэлцээрт Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын хууль тогтоомжид хамрагдаж байгаа, хамрагдаж байсан аливаа этгээд, түүнчлэн Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу түүний асрамжинд байсан болон тэжээгчээ алдсан этгээдүүд хамаарна.

4 дүгээр зүйл
Эрх тэгш хандах зарчим

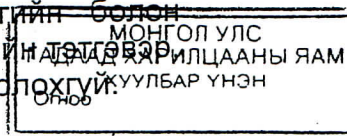
Энэхүү Хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол Хэлэлцэн тохиролцогч нэг тал хууль тогтоомжоо хэрэгжүүлэхдээ эрх тэгш хандах зарчмыг үндэслэн өөрийн улсын аливаа иргэнд нөгөө Хэлэлцэн тохиролцогч талын иргэдтэй адил нөхцлөөр хандана.

5 дугаар зүйл
Нутаг дэвсгэрийн эрх зүйн байдлын хувьд эрх тэгш байх

- (1) Энэхүү Хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу тогтоогдсон тэтгэвэр, тэтгэмж, бусад мөнгөн олговрыг тухайн тэтгэвэр авагч нь Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэр дээр байгаа гэдэг үндэслэлээр бууруулах, өөрчлөх, түр зогсоох болон цуцлахыг хориглоно.
- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг тал 1 дэх хэсэгт заасан тэтгэврүүдийг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын иргэнд өөрийн иргэдийн адил нөхцлөөр олгоно. Тухайн хүн Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын нутаг дэвсгэрээс гадна гуравдагч улсад оршин сууж байгаа тохиолдолд ч энэ заалт хамаарна.

6 дугаар зүйл
Тэтгэврийн давхардал ба үйл явдлыг адилтгах

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэврийн хэмжээ болон тэтгэвэр авах эрхэд нөлөө үзүүлэх үйл явдал нөгөө Хэлэлцэн тохиролцогч талын нутаг дэвсгэрт болсон бол түүнийг Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын нутаг дэвсгэрт болсон мэтээр адилтган үзнэ.
- (2) Энэхүү Хэлэлцээрийн хүрээнд заавал даатгалын шимтгэл төлсөн нэг ижил хугацаанд үндэслэн өндөр насны, тахир дутуугийн болон тэжээгчээ алдсаны тэтгэврээс бусад хэд хэдэн ижил төрлийн тэтгэвэр тэтгэмж авах, эсхүл тэдгээрийг тогтоолгож авах эрх үүсч болохгүй.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

Хэрэглэгдэх хууль тогтоомжтой холбогдох заалтууд

7 дугаар зүйл

Ерөнхий заалтууд

Энэхүү бүлэгт өөрөөр заагаагүй бол Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын нутаг дэвсгэрт орлого олох үйл ажиллагаа эрхэлж заавал даатгалд хамрагдсан аливаа этгээд эрх зүйн байдлаасаа үл хамааран тэрхүү ажлынхаа хувьд зөвхөн тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжид хамаарна. Хэрэв ажилтны оршин суудаг газар болон ажил олгогчийн төв байр Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэрт байрлаж байгаа бол энэ зарчмыг нэгэн адил мөрдөнө.

8 дугаар зүйл

Томилолтоор ажиллагсад, усан цэрэг, нисэх онгоцны багийн гишүүд болон төрийн албан хаагчид

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын нутаг дэвсгэрт бүртгэлтэй ажил олгогчоос Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэрт 24-өөс илүүгүй сарын хугацаагаар ажиллахаар томилогдсон ажилтанд тухайн эрхэлж буй ажлынх нь хувьд зөвхөн Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын хууль тогтоомж тухайн талын нутаг дэвсгэрт ажиллаж буй мэтээр үйлчилнэ.
- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын нутаг дэвсгэрт бүртгэлтэй, олон улсын зорчигч болон бараа тээврийн үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгжид хөлсөөр буюу хувиараа ажиллаж буй нисэх, хөдлөх бүрэлдэхүүнд багтах ажилтнууд нь тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжид хамаарна.
- (3) Хэлэлцэн тохиролцогч талын далбааг мандуулсан хөлөг онгоц дээр ажиллаж буй ажилтан тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжид хамаарна.
- (4) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын эрх бүхий этгээдүүд буюу байгууллагуудаас үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэх зорилгоор Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэрт томилон ажиллуулж буй төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчид, тэдгээртэй адилтгах албан хаагчид болон тэдний гэр бүлийн гишүүд нь тэднийг илгээсэн Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалд хамрагдана.

9 дүгээр зүйл

Дипломат төлөөлөгчийн газрын болон Консулын албаны ажилтнууд

Энэхүү Хэлэлцээр нь 1961 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн Дипломат харилцааны тухай Венийн конвенц болон 1963 оны 4

ДҮГЭЭР МОНГОЛ УЛС
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ
ХУУЛБАР ҮНЭН
Огноо 3

сарын 24-ний өдрийн Консулын харилцааны тухай Венийн конвенцийн заалтад нөлөөлөхгүй.

10 дугаар зүйл

Хэрэглэгдэх хууль тогтоомжтой холбогдох заалтуудаас чөлөөлөх

- (1) Ажилтан, түүний ажил олгогчийн хамтын, эсхүл хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн хүсэлтээр Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын эрх бүхий этгээдүүд буюу тэдгээрээс томилогдсон байгууллагууд тэдгээрийг аль нэг Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжид хамрагдаж байгаа буюу хамрагдах тохиолдолд энэхүү Хэлэлцээрт хэрэглэгдэх хууль тогтоомжтой холбогдох ерөнхий заалтуудын үйлчлэлээс чөлөөлж болно. Ийнхүү чөлөөлөх тохиолдолд хөдөлмөр эрхлэлтийн нөхцөл, байдлыг харгалзан үзнэ.
- (2) Ажил олгогч ба ажилтан хамтран, эсхүл хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч ийнхүү чөлөөлүүлэх тухай хүсэлтээ түүнд хууль тогтоомж нь хамаарах Хэлэлцэн тохиролцогч талын байгууллагад бичгээр гаргана.

11 дүгээр зүйл

Хамрагдалт, чөлөөлөлтийн гэрчилгээ

- (1) Энэхүү хэлэлцээрийн 8 дугаар зүйлээс 10 дугаар зүйлд дурдсан тохиолдлуудад уг хүн нь дурдсан ажлынхаа хувьд тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжид хамрагдаж буйг заасан хугацаатай гэрчилгээг ажил олгогч, ажилтан болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн хүсэлтээр дараах байгууллагууд харилцан тохиролцсон маягтын дагуу гаргаж олгоно. Үүнд:

-Монгол Улсын тухайд:
Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

-Бүгд Найрамдах Унгар Улсын тухайд:
Холбогдох хуульд хамрагдаж буйг тодорхойлсон гэрчилгээ олгох үүрэг бүхий байгууллага

- (2) Гэрчилгээг хүсэлт гаргагч(нар)-д илгээх бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн 8, 9 дүгээр зүйлд заасан тохиолдлуудад гэрчилгээний хуулбарыг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын дээр дурдсан байгууллагад хүргүүлнэ.

МОНГОЛ УЛС ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ ХУУЛБАР ҮНЭН Огноо
--

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

Тэтгэврийн талаарх заалтууд

Тэтгэврийн даатгал

12 дугаар зүйл

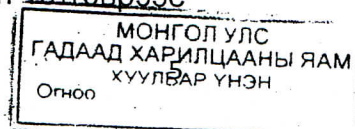
Даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг нэгтгэж тооцох

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр тогтоолгож авах эрх үүсэх, тэрхүү эрхийг хадгалах, дахин сэргээх асуудлыг даатгалын шимтгэл төлбөл зохих хугацааг хангасан байх нөхцөлтэй уялдуулсан зохицуулалттай бөгөөд түүнийг үндэслэн тооцоход тэтгэвэр авах болзлыг хангаагүй бол тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын байгууллага нь даатгуулагчийн даатгуулсан хугацаа нь давхардаагүй тохиолдолд Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын хууль тогтоомжоор шимтгэл төлсөн хугацааг өөрийн хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлсөнтэй нэгэн адилаар тооцож үзнэ.
- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжид тодорхой тэтгэврүүдийг зөвхөн тусгай схемд хамрагддаг ажил мэргэжилд ажиллаж даатгалын шимтгэл төлсөн байх хугацааг үндэслэн олгох, эсхүл тэтгэвэр авах эрх нь тодорхой ажил мэргэжилд ажиллаж даатгалын шимтгэл төлсөн байх хугацааны болзлыг хангасан тохиолдолд үүсэхээр заасан бол ийм төрлийн тэтгэврийг олгохдоо даатгуулагч Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын ижил схемд хамрагдан шимтгэл төлсөн, эсхүл ижил төстэй ажил мэргэжилд ажилласан хугацааг харгалзан үзнэ. Хэрэв даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг ийнхүү нэгтгэн тооцсоноор тухайн схемээс тэтгэвэр тогтоолгох эрх үүсэхгүй байгаа бол эдгээр хугацааг даатгалын ерөнхий схемд хамрагдаж шимтгэл төлсөн хугацаатай нэгтгэж тооцно.
- (3) Харгалзан үзэх даатгалын шимтгэл төлсөн хугацааг тооцохдоо Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу тодорхойлно.
- (4) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу энэ зүйлийн (1), (2) дахь хэсгийг хэрэглэхгүйгээр тэтгэвэр авах эрх үүсч байгаа бол тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын байгууллага өөрийн хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлсөн хугацааг үндэслэн тэтгэврийг тогтооно.

13 дугаар зүйл

Бүгд Найрамдах Унгар улсад ногдох тэтгэврийг тогтоох

Хэрэв тухайн даатгуулагчийн шимтгэл төлсөн хугацааг нэгтгэн тооцож байж Унгарын хууль тогтоомжийн дагуу бүрэн тэтгэвэр авах эрх үүсэх бол Унгарын байгууллага нь Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалын шимтгэл төлсөн нийт хугацааг харгалзан тэтгэврийг тооцож, тухайн байгууллагаас олговол зохих тэтгэврийн хэмжээг бодно. Уг байгууллага нь ийнхүү тооцсон тэтгэврээс

Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлсөн нийт хугацаанд Унгарын хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлсөн хугацааны эзлэх хувьд ногдох хэсгийг олгоно.

14 дүгээр зүйл

Монгол улсад ногдох тэтгэврийг тогтоох

Хэрэв тухайн даатгуулагчийн шимтгэл төлсөн хугацааг нэгтгэн тооцож байж Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу бүрэн тэтгэвэр авах эрх үүсэх бол Монголын байгууллага нь Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалын шимтгэл төлсөн нийт хугацааг харгалзан тэтгэврийг тооцож, тухайн байгууллагаас олговол зохих тэтгэврийн хэмжээг бодно. Уг байгууллага нь ийнхүү тооцсон тэтгэврээс Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлсөн нийт хугацаанд Монголын хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлсөн хугацааны эзлэх хувьд ногдох хэсгийг олгоно.

15 дугаар зүйл

Тэтгэвэр бодох аргачлал

Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэврийг орлого, төлсөн шимтгэлийн хэмжээнд үндэслэн тооцдог бол тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын байгууллага нь зөвхөн өөрийн хууль тогтоомжийн дагуу төлсөн шимтгэл, орлогыг харгалзана.

16 дугаар зүйл

Даатгалын шимтгэл төлсөн нэг жилээс бага хугацаа

Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалын шимтгэл төлсөн нийт хугацаа нь 365 өдөрт хүрээгүй бөгөөд зөвхөн энэ хугацаанд үндэслэн ямар нэгэн тэтгэвэр авах эрх үүсэхгүй бол тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын байгууллага нь 365 өдрөөс бага хугацаанд тэтгэвэр бодож олгохгүй. Шимтгэл төлсөн хугацааг гүйцээж тооцох зорилгоор Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө тал уг хугацааг өөрийн хууль тогтоомжийн дагуу шимтгэл төлснөөр оруулан тооцно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Удирдлагын тохиролцоо болон бусад зүйл

17 дугаар зүйл

Харилцагч байгууллага

(1) Эрх бүхий этгээдүүд нь холбогдох харилцагч байгууллагуудыг томилж, энэ тухайгаа харилцан мэдэгдэнэ.

МОНГОЛ УЛС ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ ХУУЛБАР ҮНЭН Огноо
--

- (2) Харилцагч байгууллагууд нь Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын байгууллагууд хоорондоо харилцахад дэмжлэг үзүүлж, энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд харилцан тусална.
- (3) Харилцагч байгууллагуудын төлөөлөгчид нь энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой асуудлыг хэлэлцэх зорилгоор Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талд ээлжлэн уулзаж байна.

18 дугаар зүйл

Хэрэглэгдэх маягтууд ба нарийвчилсан журам

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын харилцагч байгууллагууд нь Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай маягтууд болон нарийвчилсан журмыг хамтран хэлэлцэн тохиролцоно.
- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын байгууллагууд буюу харилцагч байгууллагууд нь харилцан тохиролцсон маягтын дагуу гаргаагүй тэтгэвэр тогтоолгох өргөдөл, бусад хүсэлтийг хүлээн авахаас татгалзаж болно.

19 дүгээр зүйл

Тэтгэвэр олгох

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч талууд тэтгэврийг үндэснийхээ хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр авагчид шууд олгоно.
- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын байгууллагууд нь тэтгэврээс захиргааны зардал суутгалгүйгээр олгоно.

20 дугаар зүйл

Статистикийн мэдээлэл солилцох

Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын харилцагч байгууллагууд нь энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу тэтгэвэр авагчдад олгосон тэтгэврийн талаарх статистик мэдээллийг жил бүрийн 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар гаргаж харилцан солилцоно. Энэ статистикийн мэдээлэлд энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу олгогдсон тэтгэврийн төрлүүдээр тэтгэвэр авагчдын тоо, тэтгэврийн нийт дүнг тусгасан байна. Статистикийн мэдээллийг харилцагч байгууллагуудын тохиролцсон маягтын дагуу гаргана.

21 дүгээр зүйл

Удирдлагын хамтын ажиллагаа

- (1) Энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын эрх бүхий байгууллагууд болон байгууллагууд нь Хэлэлцээрийн дагуу тэтгэвэр тогтоолгож авах эрх үүссэн эсэхийг тодорхойлох болон тэтгэвэр олгохтой холбоотой асуудлаар харилцан туслалцаа үзүүлнэ. Энэхүү зүйлд дурдсан туслалцааг үзүүлэхэд гарсан зардлыг талууд харилцан нөхөж төлөхгүй.

УЗҮҮЛЭХЭД
ГОЛУЛС
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ
ХУУЛЬБАР ҮНЭН
Огноо

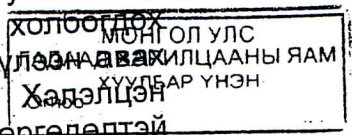
- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжид тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын эрх бүхий этгээдэд хүргүүлсэн баримт бичгийн төлбөр, хураамж, түүний дотор консулын болон захиргааны хураамжаас бүрэн буюу хэсэгчлэн чөлөөлөхөөр заасан бол энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын эрх бүхий этгээд болон байгууллагад хүргүүлсэн ижил төрлийн баримт бичгүүдэд энэ заалт нэгэн адил хамаарна.
- (3) Энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан гаргах баримт бичиг, гэрчилгээг дипломат болон консулын албанаас баталгаажуулах шаардлага тавихгүй. Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын эрх бүхий этгээд эсхүл байгууллагаас үнэн зөв болохыг нь нотолсон баримт бичгүүдийн хуулбарыг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын эрх бүхий этгээд цаашид баталгаажуулахгүйгээр үнэн зөв хэмээн хүлээн авна.
- (4) Энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын эрх бүхий этгээдүүд эсхүл байгууллагууд нь өөр хоорондоо, түүнчлэн хаана оршин сууж байгаагаас үл хамааран аливаа этгээдтэй шууд харилцаж болно. Ийм харилцаа нь Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын албан ёсны аль нэг хэлээр явагдаж болно. Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын эрх бүхий этгээд буюу байгууллага нь өргөдөл эсхүл баримт бичгийг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын албан ёсны хэлээр үйлдсэн гэсэн шалтгаанаар хүлээн авахаас татгалзаж болохгүй.

22 дугаар зүйл
Эмнэлгийн дүгнэлт, эмнэлгийн үзлэг

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын байгууллага нь Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын байгууллагад хүсэлтийг нь үндэслэн өргөдөл гаргагч буюу тэтгэвэр авагчийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын талаарх эмнэлгийн дүгнэлт, баримт бичгийг гаргаж өгнө. Ийм дүгнэлт, баримт бичиг авах хүсэлтээ Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын харилцагч байгууллагуудаар дамжуулан гаргаж солилцоно.
- (2) Хэрэв Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын байгууллага Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэр дээр оршин сууж байгаа өргөдөл гаргагч буюу тэтгэвэр авагчийг эмнэлгийн үзлэгт орохыг шаардвал тухайн байгууллагын хүсэлтээр Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын байгууллага нь өөрийн хууль журмын дагуу өөрийн зардлаар уг үзлэгийг хийлгэх арга хэмжээ авна.

23 дугаар зүйл
Өргөдлийг адил тэгш авч үзэх

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр тогтоолгох өргөдлөө Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр тогтоолгох өргөдлийг хүлээн авах эрх бүхий байгууллагад гаргасан бол уг өргөдлийг Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын байгууллагад гаргасан өргөдөлтэй

адилгаж үзнэ. Энэ заалт нь шаардлагатай бол бусад өргөдөл, мэдэгдэл болон хууль ёсны шийдвэрт мөн адил хамаарна.

- (2) Өргөдөл, мэдэгдэл болон хууль ёсны шийдвэрийг хүлээн авсан Хэлэлцэн тохиролцогч талын байгууллага буюу газар нь түүнийг хүлээн авсан огноог тэмдэглэж Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын эрх бүхий этгээд буюу байгууллагад хугацаа алдалгүй хүргүүлнэ.
- (3) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр тогтоолгохыг хүссэн өргөдлийг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр тогтоолгохыг хүссэн өргөдөлтэй адилгаж үзнэ. Хэрэв өргөдөл гаргагч нь Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын хууль тогтоомжийн дагуу тэтгэвэр авах эрх үүсэх эсэхийг тодорхойлуулалгүй хойшлуулах хүсэлтийг тухайлан тавьсан бол энэхүү заалт хамаарахгүй.

24 дүгээр зүйл Өргөдлийг шийдвэрлэх

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын байгууллага нь Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын, эсхүл аль алиных нь хууль тогтоомжид заасны дагуу даатгалд хамрагдсан этгээдийн өргөдлийг хүлээн авсан бол уг өргөдлийг хүлээн авсан огноог тэмдэглэж Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын байгууллагад харилцагч байгууллагаараа дамжуулан хүргүүлнэ.

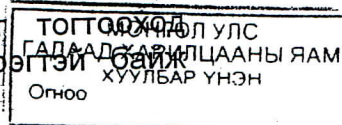
Байгууллага нь өргөдөлтэй хамт Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын байгууллагад дараах баримт бичгүүдийг явуулна. Үүнд:

- a) тухайн өргөдөл гаргагчийн тэтгэвэр авах эрхийг тогтооход Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын байгууллагад хэрэгтэй байж болох өөрт байгаа аливаа баримт бичиг
- b) Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалд хамрагдсан хугацааг заасан маягт
- c) тэтгэврийн талаар шийдвэр гаргасан бол тухайн шийдвэрийн хуулбар

- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын байгууллага нь өргөдөл гаргагч тэтгэвэр авах эрх үүсэх эсэхийг тодорхойлсны дараа гаргасан шийдвэрээ Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын байгууллагад мэдэгдэнэ.

Хэрэв шаардлагатай бол, эсхүл хүсэлтийг нь үндэслэн байгууллага шийдвэрийнхээ хамт Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын байгууллагад дараах баримт бичгүүдийг явуулна. Үүнд:

- a) тухайн өргөдөл гаргагчийн тэтгэвэр авах эрхийг Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын байгууллагад хэрэгтэй байж болох өөрт байгаа аливаа баримт бичиг

б) Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын хууль тогтоомжийн дагуу даатгалд хамрагдсан хугацааг заасан маягт

- (3) Өргөдөл хүлээн авсан Хэлэлцэн тохиролцогч талын байгууллага нь өргөдөл гаргагч болон тэдний гэр бүлийн гишүүдийн талаарх мэдээллийг шалгаж баталгаажуулна. Шалгаж баталгаажуулах мэдээллийн төрлийг Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын харилцагч байгууллагууд тохиролцоно.

25 дугаар зүйл

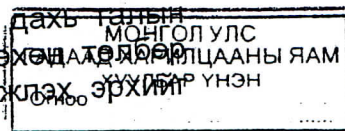
Дагаж мөрдөх шийдвэр ба гэрчилгээг хүлээн зөвшөөрөх

- (1) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын шүүхээс гаргасан энэхүү Хэлэлцээрийн хүрээнд хамаарагдах шийдвэр, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн талаар байгууллага буюу газруудаас гаргасан заавал дагаж мөрдвөл зохих гэрчилгээ болон бусад өргөдлийг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын шүүх, эрх бүхий байгууллагууд болон бусад байгууллагууд хүлээн зөвшөөрнө.
- (2) Хэрэв шүүхийн шийдвэр болон гэрчилгээ нь тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомж болон нийгмийн дэг журамд харшилж байвал тэдгээрийг хүлээн зөвшөөрөхөөс татгалзаж болно.
- (3) (1) дэх хэсэгт заасан заавал дагаж мөрдвөл зохих хүлээн зөвшөөрөгдсөн шийдвэр эсхүл гэрчилгээг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэр дээр хэрэгжүүлэх ёстой. Шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг тухайн шийдвэр эсхүл гэрчилгээг нутаг дэвсгэр дээр нь хэрэгжүүлэх гэж буй Хэлэлцэн тохиролцогч талын холбогдох хууль тогтоомжид заасан журмаар явуулна. Тухайн шийдвэр эсхүл гэрчилгээг заавал дагаж мөрдвөл зохих баримт бичиг болохыг тэдгээрийн эх хувь дээр тэмдэглэсэн байна (дагаж мөрдөх заалт).
- (4) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын нутаг дэвсгэрт байгаа байгууллагуудаас тавьсан төлөгдөөгүй байгаа шимтгэлийн талаарх нэхэмжлэлийг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэр дээр шийдвэр гүйцэтгэх, дампуурах ба өр барагдуулах, татан буулгах ба шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны үед тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын нутаг дэвсгэрт гаргасан нэхэмжлэлийн адилаар авч үзнэ.

26 дугаар зүйл

Байгууллагын гуравдагч этгээдийн эсрэг гаргасан нөхөн төлбөрийг нэхэмжлэх

Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын хууль тогтоомжийн дагуу Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэрт учирсан хохирлын төлөө тэтгэвэр авч байсан хүн Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр дахь талын хууль тогтоомжийн дагуу гуравдагч этгээдээс хохирлын нөхөн төлбөрийг авч авах эрхтэй бол энэхүү хохирлын нөхөн төлбөрийг нэхэмжлэх эрхийг

холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу Хэлэлцэн тохиролцогч эхний талын байгууллагад шилжүүлнэ. Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө тал нь ийнхүү эрх шилжүүлснийг хүлээн зөвшөөрнө.

27 дугаар зүйл

Бичиг баримтыг хүргүүлэх ба харилцах хэл

- (1) Энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор түүнд хамрагдах хууль тогтоомжуудыг хэрэгжүүлэхдээ Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын байгууллага, эрх бүхий этгээдүүд болон шүүх нь өөр хоорондоо болон холбогдох хүмүүс, тэдгээрийн төлөөлөгчидтэй Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын албан ёсны аль нэг хэлээр шууд харилцана.
- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын байгууллага, эрх бүхий этгээдүүд, шүүх нь тэдэнд гаргасан өргөдөл, гэрчилгээг Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын албан ёсны хэлээр үйлдсэн гэсэн үндэслэлээр хүлээн авахаас татгалзаж болохгүй.
- (3) Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын нутаг дэвсгэрт оршин сууж байгаа хүнд шүүхийн болон бусад шийдвэрүүдийг шуудан гардуулалтын картын үйлчилгээгээр, бусад бичиг баримтуудыг баталгаат шуудангаар шууд хүргүүлж болно.

28 дугаар зүйл

Мэдээллийн нууцыг хамгаалах тухай

- (1) Энэхүү Хэлэлцээрт үндэслэн Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хувь хүний эрүүл мэндийн талаарх мэдээллийг Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын нутаг дэвсгэрт үйлчилж байгаа холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шилжүүлэхдээ дараах заалтуудыг баримтална. Үүнд:
  - а) Энэхүү Хэлэлцээр болон түүнд хамаарч байгаа хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хэлэлцэн тохиролцогч нэг тал Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талд мэдээллийг өгч болно. Хүлээн авсан Хэлэлцэн тохиролцогч тал нь уг мэдээллийг боловсруулж дурдсан зорилгоор ашиглаж болно. Бусад бүх тохиолдолд мэдээллийг зөвхөн шилжүүлэгч байгууллагуудын зөвшөөрлийг урьдчилан авсны үндсэн дээр бусад байгууллагуудад задруулж болно.
  - б) Ийм мэдээллийг хүлээн авагч байгууллага нь мэдээлэл гаргаж өгч байгаа байгууллагад хүсэлтийг нь үндэслэн авсан мэдээллээ ашигласан зорилго, түүний үр дүнг тухай бүр мэдээлнэ.
  - в) Мэдээлэл гаргаж өгч байгаа байгууллага нь мэдээлэл үнэн зөв бөгөөд уг мэдээллийг ил тод болгох зорилгод нийцэж байх баталгааг хангана. Тухайн Хэлэлцэн тохиролцогч талын үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу мэдээлэл задруулахыг хориглосон хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа бүх заалтуудыг харгалзан үзэх ёстой. Хэрэв өгсөн мэдээлэл нь буруу, эсвэл мэдээлэл гаргаж өгч буй

Төгрөг
ХЭРЭВ ӨГСӨН
ХУУЛЬ АР ҮНЭН
ХЭЛЭЛЦЭН

тохиролцогч талын хууль тогтоомжийг баримтлалгүй задруулсан нь тодорхой болвол хүлээн авагч байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ. Тухайн байгууллага нь ийм мэдээллийг засаж залруулах, эсхүл устгах арга хэмжээ авна.

d) Тухайн хүнд хүсэлтийг нь үндэслэн өөрийнх нь тухай мэдээлэл, түүнийг ашиглах зорилго, хууль эрх зүйн үндэслэл, хугацаа, хэн хүлээн авсан буюу хүлээн авахыг мэдэгдэнэ. Бусад тохиолдолд тухайн хүн өөрийнхөө тухай мэдээллийг авах эрхийг мэдээлэл гаргаж өгөх хүсэлт хүлээн авсан байгууллагын харьяалагдаж буй Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжийн дагуу авч үзнэ.

e) Хүлээн авагч Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжийн дагуу хувь хүний талаарх хүлээн авсан мэдээллийг ил тод болгох шаардлагагүй болсон тохиолдолд нэн даруй устгана.

f) Хувийн мэдээллийг дамжуулагч болон хүлээн авагч байгууллага аль аль нь дамжуулсан буюу хүлээн авсан тухайгаа тэмдэглэнэ.

g) Мэдээллийг дамжуулагч болон хүлээн авагч байгууллагууд нь хувийн мэдээлэлд хууль тогтоомж зөрчин зөвшөөрөлгүй нэвтрэх, түүнийг хууль бусаар өөрчлөх, зөвшөөрөлгүйгээр задруулах зэргээс тус тусын үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу үр ашигтай хамгаалах арга хэмжээ авна.

h) Тухайн хүний хүсэлтийг үндэслэн мэдээллийг дамжуулагч болон хүлээн авагч Хэлэлцэн тохиролцогч талууд тэдгээрээр дамжсан буруу мэдээллийг залруулах, хууль бусаар дамжуулсан мэдээллийг устгах арга хэмжээ авна. Ийнхүү залруулсан буюу устгасан тухай Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талд нэн даруй мэдэгдэнэ.

i) Хэлэлцэн тохиролцогч талууд энэхүү Хэлэлцээрт заасан мэдээллийн нууцлалыг хамгаалахтай холбоотой шаардлагуудыг сахин биелүүлж байгаа эсэхэд Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хөндлөнгийн байгууллага хяналт тавина. Мэдээллийн нууцыг хамгаалахтай холбоотой эрх зөрчигдсөн тохиолдолд хохирогч этгээд Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу шүүх болон эрх зүйн бусад арга замаар эрхээ хамгаалуулах эрхтэй.

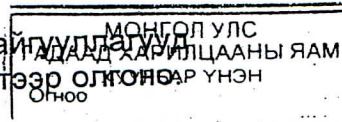
j) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын байгууллага энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу хувь хүний мэдээллийг өгсөн бол Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын хүлээн авагч байгууллагууд үндэснийхээ холбогдох хууль тогтоомжоор хүлээсэн хариуцлагынхаа хүрээнд тэрхүү мэдээллийг буруу байсан хэмээн тухайн хүнтэй маргалдаж болохгүй. Буруу мэдээлэл өгснөөс үүдсэн хохирлыг нөхөн төлөх асуудлыг зөрчил гаргасан Хэлэлцэн тохиролцогч талын хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэнэ.

(2) Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалтууд байгууллагын болон худалдааны нууцад нэгэн адил хамаарна.

29 дүгээр зүйл

Мөнгөн тэмдэгт ба шилжүүлэн тооцох ханш

(1) Энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу тэтгэвэр олгох үүрэг бүхий байгууллагад хариуцлагын ханш олгох үүрэг нь тэтгэврийг тус тусын улсын албан ёсны мөнгөн тэмдэгтээр олгох үүрэгтэй.

- (2) Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын байгууллага нь Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын байгууллагад төлбөр хийх тохиолдолд тухайн төлбөрийг хөрвөх чадвартай мөнгөн тэмдэгтээр хийнэ.
- (3) Хэрэв Хэлэлцэн тохиролцогч нэг тал нь гадаадын валютыг хянах талаар шинэ журам гаргавал Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр тал энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу аль нэг талаас хийх шилжүүлэг зохих ёсоор хийгдэх арга хэмжээг нэн даруй авна.
- (4) Энэхүү Хэлэлцээрийн хүрээнд хийгдэж байгаа шилжүүлгүүд нь тухайн шилжүүлэг хийх үед Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын нутаг дэвсгэрт хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа журмын дагуу хийгдэнэ.

30 дугаар зүйл
Буцааж төлөх үүрэг

Хэрэв Хэлэлцэн тохиролцогч нэг талын байгууллага ижил төрлийн тэтгэврийг буруу олгосон бол ийнхүү олгосон дүнг тухайн байгууллагын тусын тулд Хэлэлцэн тохиролцогч нөгөө талын хууль тогтоомжийн дагуу олгосон ижил төрлийн тэтгэврээс суутгаж болно.

31 дүгээр зүйл
Маргааныг шийдвэрлэх

Энэхүү Хэлэлцээрийг тайлбарлах болон хэрэгжүүлэхтэй холбоотой аливаа маргааныг Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын эрх бүхий этгээдүүд зөвлөлдөх замаар шийдвэрлэнэ.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

Шилжилтийн болон төгсгөлийн заалтууд

32 дугаар зүйл
Энэхүү Хэлэлцээрийн дагуу эрх үүсэх

- (1) Энэхүү Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн уг Хэлэлцээрийн дагуу тэтгэвэр авах эрх үүснэ.
- (2) Энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхдээ түүнийг хүчин төгөлдөр болохоос өмнө Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр талын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу үүссэн эрх зүйн хувьд чухал ач холбогдолтой нөхцлүүдийг харгалзан үзнэ.
- (3) Энэхүү Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө хувь хүмүүсийн асуудлаар гарсан шийдвэрүүд нь энэхүү Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд саад болохгүй.

МОНГОЛ УЛС
ХАДААД ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ
ХУУЛБАР ҮНЭН
Огноо

- (4) Энэхүү Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө тогтоогдсон тэтгэвэрт зөвхөн Хэлэлцээрийн заалтуудын улмаас өөрчлөлт орохоор бол хүсэлтийг нь үндэслэн тэтгэврийг дахин тогтоож болно.
- (5) Хэрэв (4) дэх хэсэгт заасны дагуу дахин тогтоосон тэтгэврийг олгох боломжгүй болсон, эсхүл шинэчилсэн хэмжээ нь энэхүү Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болохоос өмнө авч байсан тэтгэврийн хэмжээнээс бага байвал өмнө тогтоосон тэтгэврийг олгоно.

33 дугаар зүйл
**Хэлэлцээртэй холбоотойгоор Бүгд Найрамдах Унгар
Улсын талаас хүлээх үүрэг**

Энэхүү Хэлэлцээр нь Бүгд Найрамдах Унгар Улсын Европын холбооны өмнө хүлээсэн гишүүний үүрэгт харшлахгүйгээр хэрэгжинэ. Тиймээс энэхүү Хэлэлцээрийн заалтуудыг бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн Европын холбоонд нэгдэн орох болон Европын хамтын нийгэмлэгийг байгуулах гэрээ, Европын холбооны тухай гэрээ, Европын холбооны анхдагч болон хоёрдогч хууль тогтоомжийн дагуу Бүгд Найрамдах Унгар Улсын хүлээсэн үүргүүдийг хүчингүй болгох, өөрчлөх буюу бусад байдлаар нөлөөлөх мэтээр тайлбарлах буюу хэрэглэж болохгүй.

34 дүгээр зүйл
**Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох болон
түүнийг соёрхон батлах**

Энэхүү Хэлэлцээрийг соёрхон батална. Хэлэлцэн тохиролцогч талууд Хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болох дотоодын хууль тогтоомжийн шаардлагыг хангасан тухайгаа дипломат шугамаар харилцан мэдэгдэнэ. Энэхүү Хэлэлцээр нь хамгийн сүүлчийн мэдэгдлийг хүлээн авснаас хойшхи 4 дэх сарын эхний өдөр хүчин төгөлдөр болно.

35 дугаар зүйл
Хэлэлцээрийн үйлчлэх хугацаа

- (1) Энэхүү Хэлэлцээр нь хязгааргүй хугацаанд хүчин төгөлдөр байна. Хэлэлцэн тохиролцогч хоёр тал хуанлийн жилийн эцсээс 3 сарын өмнө түүнийг цуцлах тухай мэдэгдлээ бичгээр гаргаж дипломат шугамаар мэдэгдсэнээр Хэлэлцээрийг цуцлах эрхтэй.
- (2) Хэрэв энэхүү Хэлэлцээрийг цуцлавал цуцлагдах өдрөөс өмнө үүссэн тэтгэвэр авах эрхийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, авч байсан тэтгэврийг үргэлжлүүлэн олгоно. Гадаадад оршин сууж байгаагийн улмаас өргөдлийг хамааруулахгүй байх, эсхүл тэтгэврийг түр зогсоосон буюу цуцалсан тохиолдлуудыг хязгаарлаж буй заалтуудыг үүнд хамааруулж үзэхгүй.

- (3) Энэхүү Хэлэлцээрт Хэлэлцэн тохиролцогч талуудын зохихдаарх

МОНГОЛ УЛС ХАРИЛЦААНЫ ЯАМ ХУУЛБАР ҮНЭН Огноо

Энэхүү Хэлэлцээрийг ..... 2011 ..... оны ..... 06 ..... дугаар
сарын ..... 10 .....-ны өдөр ..... Тугалейт ..... хотноо
монгол, унгар, англи хэлээр тус бүр хоёр хувь үйлдсэн бөгөөд эх
бичвэрүүд адил хүчинтэй байна. Хэлэлцээрийг тайлбарлахад зөрүү
гарвал англи хувийг баримтална.

ГАЗАР ТӨРӨӨ ГЭВЧЛЭЛТ
Огноо

Dr. P. Amgii

МОНГОЛ УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ:

Dr. Mihail Nika

БҮГД НАЙРАМДАХ УНГАР
УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ: